

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для виконання контрольних робіт
з навчальної дисципліни
«Облік і оподаткування
зовнішньоекономічної діяльності»
для студентів спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
заочної та дистанційної форми навчання**

Київ
2019 рік

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни
«Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності»
для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
заочної та дистанційної форми навчання**

Затверджено на засіданні кафедри
обліку та оподаткування
Протокол № 16 від 24.04.2019 р.

Розглянуто на Вченій раді
обліково – статистичного факультету
Протокол № 8 від 29.05.2019 р.

Київ
2019 рік

Методичні рекомендації для виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни «Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності» для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» заочної та дистанційної форми навчання/ Розробник: д.е.н., доцент Зоріна О.А. – Київ: НАСОО, 2019.
- 29 с.

Рецензенти:

Сопко В.В. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Київського національного торговельно-економічного університету.

Пантелеєв В.П. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Рекомендовано до електронного друку.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. СТРУКТУРА, ОБСЯГ І ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	6
2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	8
3. ТЕОРЕТИЧНІ КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ	9
4. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	12
5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	23
6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	24

ВСТУП

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства є важливою і невід'ємною сферою господарської діяльності, яка при ефективному використанні всього комплексу сучасних форм і методів управління здатна позитивно впливати на ефективність виробництва, його технічний рівень, якість продукції, що виробляється. Ефективна зовнішньоекономічна діяльність підприємств сприяє зміцненню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій у вітчизняне виробництво.

Мета: формування сучасної системи знань з теорії і практики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних фінансово-господарських операцій.

Завдання: вивчення теоретичних засад обліку зовнішньоекономічної діяльності; ознайомлення із завданнями обліку за різними його напрямками; засвоєння техніки документального оформлення операцій у первинних облікових документах та методики реєстрації облікової інформації у системі рахунків; вивчення методики обліку найпоширеніших фінансових та господарських операцій, що застосовуються у зовнішньоекономічних відносинах суб'єктів господарювання України з іноземними контрагентами.

Предмет: зовнішньоекономічні операції та їх результати.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Облік зовнішньоекономічної діяльності» базується на загальних знаннях економічної теорії, макро- і мікроекономіки, теорії обліку, фінансового обліку, оподаткування.

Після опанування курсу «Облік зовнішньоекономічної діяльності» студент повинен:

— **знати:** основи організації та правового регулювання діяльності підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин, їх обліку та документального оформлення відповідно до чинного законодавства та вимог національних стандартів;

— **вміти:** застосовувати теоретичні знання з організації облікової роботи зовнішньоекономічної діяльності; складати та опрацьовувати документи з обліку зовнішньоекономічних фінансово-господарських операцій, узагальнювати дані в облікових регістрах та бухгалтерській і фінансовій звітності.

1. СТРУКТУРА, ОБСЯГ І ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається із двох основних розділів:

1. Теоретичний (контрольні питання);
2. Практичний (задачі).

Контрольна робота повинна бути літературно та технічно грамотно виконана. Загальний обсяг контрольної роботи 15-20 сторінок машинописного (комп'ютерного) тексту на аркуші формату А4 (без урахування додатків).

Контрольна робота має містити:

- титульну сторінку;
- зміст;
- теоретичний розділ;
- практичний розділ;
- список використаної літератури;
- додатки.

Титульна сторінка повинна містити: назву закладу вищої освіти, кафедри, дисципліни, прізвище, ім'я та по-батькові студента й керівника, відмітку про допуск роботи до захисту за підписом керівника роботи.

У змісті вказується порядковий номер сторінки, на якій наведено заголовок. При цьому зазначається лише перша сторінка, з якої починається розділ (а не перша і остання, наприклад: 18, а не 18-24). Слово "сторінка" при цьому не пишеться і крапка після її номера не ставиться.

Виконуючи контрольну роботу, студент повинен показати глибокі теоретичні знання з досліджуваного питання, вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою з обраної теми, застосовувати сучасні методи досліджень, використовувати досягнення науки й техніки, грамотно, чітко, логічно викладати свої думки, узагальнювати і формулювати висновки і пропозиції.

Під час виконання студентом контрольної роботи передбачається вирішення таких **завдань**:

- показ теоретичних знань з дисципліни;
- висвітлення з літературних джерел різних поглядів авторів та оцінка стосовно практичної цінності;
- викладення результатів своїх досліджень чітко, грамотно і в логічній послідовності;
- висновки, подання та обґрунтування пропозицій.

Форма контролю: захист контрольної роботи.

Під час написання контрольної роботи слід користуватися нормативними і законодавчими актами, а також матеріалами (статтями), надрукованими в економічних і фінансових виданнях та ін.

Під час опрацювання літературних джерел рекомендується конспектувати найбільш цікаві місця, спірні та дискусійні положення, виписувати деякі цифрові дані, зарисовувати форми таблиць, записувати методики розрахунків, формули і т. п. Обов'язково треба записати опрацьоване джерело із зазначенням прізвища та ініціалів автора (авторів), назви книги (статті), місця видання, видавництва, року видання, сторінок тощо. У списку використаної літератури не повинно бути безадресних джерел (наприклад, тільки назва журналу або газети без прізвища автора і назви статті).

Теоретичний розділ повинен мати обов'язково логічний вступ і логічне завершення. Наприкінці першого розділу слід зробити висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Список використаних джерел формується за принципом розміщення літератури в алфавітному порядку.

У додатках наводяться допоміжні матеріали з питань дослідження (таблиці, схеми, графіки, діаграми, первинні облікові документи, облікові реєстри, форми звітності, розрахунки тощо). Усі наведені в додатках форми документів і облікових реєстрів, таблиць, відомостей тощо заповнюються цифровими даними. На всі додатки мають бути посилання у тексті

контрольної роботи, а самі додатки розміщуються у послідовності посилань на них і нумеруються.

2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота виконується українською мовою на одному боці аркуша білого паперу стандартного формату А4 і переплітається.

Виконується робота комп'ютерним набором з використанням шрифту Times New Roman текстового редактора Word розміру 14, інтервал між рядками 1,5. Поля: верхнє та нижнє - 20 мм, лівє 30 мм, правє - не менше 10 мм.

Роботу потрібно набрати грамотно, акуратно, чітко і оформити згідно з вимогами.

Таблиці виконуються відповідно до прийнятих правил і норм, мають відповідну назву і номер.

Таблиці розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше (табл. 1), таким чином, щоб їх можна було читати без повороту переплетеного блоку контрольної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Якщо до таблиці звертаються повторно, то пишуть: див. табл. 1.

Бажано таблицю розмістити на одній сторінці без переносу. Якщо це неможливо, то під час переносу на обох сторінках пишуть номери колонок і тоді на другій сторінці назву їх не повторюють, а над таблицею справа пишуть "Продовження табл. 1". Таблиці, розмір яких перевищує 1 сторінку, рекомендується виносити в додатки.

Посилання в тексті контрольної роботи на літературні джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, у квадратних дужках, наприклад, "... у працях [1 - 7]...".

Якщо в тексті контрольної роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, обов'язково зазначається номер сторінки (наприклад, [2, с. 59]).

Додатки оформляють як продовження роботи. Кожен додаток починають з нової сторінки. Він повинен мати заголовок (назву), надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої пишеться слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь (наприклад, додаток А, додаток Б і т. д). Якщо додаток розміщується на двох або більше сторінках, то в правому верхньому куті кожної сторінки продовження цього додатку робиться надпис, наприклад "Продовження додатку А".

Якщо додатки розміщуються на форматі паперу А4, але в альбомному форматі, розміщення матеріалу, який виноситься у додаток, зберігається у вищевизначеному порядку з правилами читання поданого матеріалу. Назву додатка зазначають аналогічно, але слово "Додаток" з літерою залишають незмінними при вертикальному розміщенні та написанні угорі сторінки.

3. ТЕОРЕТИЧНІ КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ "ОБЛІК ЗЕД"

Для виконання завдань слід використовувати літературу (у т.ч. фахові консультації, електронні ресурси, ін.) не більш як п'ятирічної давності.

Передбачається 2 теоретичних питання. № варіанту - за № у списку.

Наприклад, перший варіант - це питання №1 та №21; другий варіант - №2 та №22; ... 15-й варіант - №15 та №35.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Заходи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.
2. Проблеми обліку зовнішньоекономічної діяльності та шляхи їх вирішення.
3. Основні напрямки удосконалення податкового законодавства у зовнішньоекономічній діяльності.
4. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

5. Здійснення контролю за експортно-імпортними та розрахунковими операціями.

6. Стан та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України з іноземними країнами.

7. Особливості укладення договорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

8. Фактори, які необхідно вивчати під час складання зовнішньоекономічного контракту.

9. Умови постачання товарів згідно з Правилами ІНКОТЕРМС.

10. Поділ ціноутворюючих факторів за характером, рівнем та сферою дії.

11. Види та розрахунок зовнішньоторговельних цін.

12. Організаційна структура управління зовнішньоекономічної діяльності.

13. Головні завдання відділу зовнішньоекономічних зв'язків підприємства.

14. Основні завдання бухгалтерського обліку ЗЕД.

15. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті.

16. Обмеження при здійсненні розрахунків в іноземній валюті.

17. Терміни проведення розрахунків в іноземній валюті.

18. Форми розрахунків в зовнішньоекономічній діяльності.

19. Документальне оформлення експортних операцій.

20. Бухгалтерський облік експортних операцій.

20. Особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту робіт, послуг.

21. Митні процедури при здійсненні імпорتنих операцій.

22. Які відмінності бухгалтерського і податкового обліку імпорتنих операцій.

23. Документальне оформлення імпорتنих операцій.

24. Бухгалтерський облік імпорتنих операцій.
25. Особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з імпорту робіт, послуг.
26. Особливості оподаткування і відображення в обліку імпорتنих операцій за умовою видачі на митниці податкового векселя.
27. Приймання імпорتنих товарів в разі виявлення дефектів або недостач.
28. Порядок проведення бартерних операцій.
29. Оцінка товарів за бартерними договорами.
30. Особливості митного оформлення операцій з давальницькою сировиною.
31. Особливості бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною.
32. Особливості відображення в обліку видачі на митниці податкового векселя при здійсненні операцій з давальницькою сировиною.
33. Реекспортні та реімпортні операції.
34. Особливості відображення в обліку міжнародних лізингових операцій.
35. Особливості відображення в обліку комісійних та консигнаційних операцій.
36. Документальне оформлення, порядок визначення суми авансу та відображення витрат на відрядження в іноземній валюті.
37. Особливості обліку міжнародних кредитних операцій.
38. Митні ліцензійні склади.
39. Облік надання послуг нерезиденту.
40. Облік отримання послуг від нерезидента.

4. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ "ОБЛІК ЗЕД"

Передбачається 2 практичних завдання. № варіанту - за № у списку.

Наприклад, перший варіант - це завдання №1 та №21; другий варіант - №2 та №22; ... 15-й варіант - №15 та №35.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1.

Підприємство відвантажило продукцію вартістю 1000 дол. на експорт, курс НБУ на момент відвантаження складав 27,3 грн. за долар. Собівартість продукції - 12000 грн. На кінець кварталу курс НБУ склав 27,4 грн. за долар. Продукція сплачена в наступному кварталі, при цьому курс НБУ дорівнював 27,45 грн. за долар. На митниці були сплачені: - мито-5%; - митні збори - 0,2%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 2.

Підприємство одержало від покупця аванс — 1000 дол. у розмірі вартості поставки товару. На момент отримання грошових коштів курс НБУ складав 27,15 грн. за 1 долар. На кінець кварталу курс НБУ досяг 27,2 грн. за 1 долар. На момент відвантаження товарів, яке відбулося в наступному кварталі, курс НБУ був 27,10 грн. за долар. Собівартість реалізованої продукції -12980,00 грн. На митниці було сплачено: - мито - 4%; - митні збори - 0,2%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 3.

Підприємство відвантажило продукцію вартістю 2000 дол. на експорт, курс НБУ на момент відвантаження складав 27,1 грн. за долар. На митниці було сплачено: - мито - 5%; - митні збори - 0,2%. Продукція була сплачена покупцем частково в поточному кварталі в розмірі 1500 дол., частково в наступному кварталі в розмірі 500 дол. Курс НБУ на момент оплати 1500 дол. - 27,2 грн., курс НБУ на кінець кварталу - 27,15 грн., курс НБУ на дату оплати 500 дол.-27,13 грн. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 4.

Підприємство імпортувало товар вартістю 2000 дол. На митниці були сплачені: - ПДВ - 20%; - мито - 2%; - митний збір - 0,2%. На момент оформлення вантажної митної декларації курс НБУ склав 27,3 грн. за долар. На кінець кварталу курс НБУ склав 27,4 грн. за долар. Товар сплачений в наступному кварталі, при цьому курс НБУ дорівнював 27,35 грн. за долар. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 5.

Підприємство перераховує постачальнику матеріалів аванс в сумі 1800 дол. США за курсом НБУ — 27,4 грн. за долар, матеріали одержані в наступному кварталі. Курс НБУ на кінець кварталу склав 27,8 грн. за долар. Курс НБУ на момент отримання матеріалів - 27,33 грн. за долар. На митниці були сплачені: - ПДВ - 20%; - мито - 3%; - митний збір - 0,3%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 6.

Підприємство перераховує постачальнику матеріалів аванс в сумі 2000 дол. США за курсом НБУ — 27,3 грн. за долар, матеріали одержані на суму 3000 дол. за курсом НБУ 27,4 грн. за долар. Остаточна оплата матеріалів відбулася в наступному кварталі. Курс НБУ на кінець кварталу склав 27,38 грн. за долар., курс НБУ на момент оплати - 27,2 грн. за долар. На митниці були сплачені: - ПДВ - 20%; - мито - 3%; - митний збір - 0,3%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 7.

Підприємство одержало імпортний товар вартістю 1000 дол. за курсом НБУ 27,10 грн. за долар. Оплата товарів відбулася у тому ж кварталі. Курс НБУ на момент оплати склав 27,18 грн. за долар, для оплати товарів підприємство придбало валюту за курсом 27,2 грн. за долар. На митниці були сплачені: - ПДВ - 20%; - мито - 3%; - митний збір - 0,3%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 8.

10.04 підприємство імпортувало товари вартістю 4000 дол. Курс НБУ на момент отримання товарів складав 27,31 грн. за долар. На митниці були сплачені: - мито - 2%; - митний збір - 0,2%. На суму ПДВ підприємством був виданий митним органам вексель. Оплата товарів була здійснена 30.04, курс НБУ на момент оплати дорівнював 27,38 грн. за долар, балансова вартість іноземної валюти, сплаченої іноземному постачальнику, становить 27,27 грн. за долар. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 9.

Підприємство здійснює продаж 3000 дол. Валютний курс на дату отримання валюти і списання її з валютного рахунку складає 27,22 грн. за дол. Курс продажу валюти на МВБ становить 27,26 грн. Комісійна винагорода банку склала 180 грн. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 10.

Підприємством були перераховані гривні для придбання 1000 дол. по курсу МБВР 27,8 грн. за дол. Комісійна винагорода банку склала 180 грн., збір до Пенсійного фонду -2%. На дату надходження валюти курс НБУ був 27,4 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 11.

ТОВ "Мрія" 10.07 відвантажило канадській фірмі товари контрактною вартістю 80000 дол. США. Курс НБУ-27,32 грн. за дол. Згідно з умовами контракту оплата здійснюється банком імпортера з безвідзивного акредитиву на підставі акцептованого переказного векселя (тратти). 18.07 було акцептовано вексель від канадської фірми. Курс НБУ - 27,38 грн. за дол. 31.07 вексель було погашено акредитивом. Курс НБУ - 27,33 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 12.

ТОВ "Мрія" 12.06 на підставі отриманого повідомлення про готовність канадської фірми до відвантаження товару подало до банку заяву на відкриття на користь іноземної фірми безвідзивного непокритого акредитиву в сумі 40000 дол.

США з умовою "документи проти платежу". 19.06 обслуговуючий банк передав ТОВ "Мрія" документи на право власності на товар. Який було оприбутковано 30.06. У цей же день було погашено заборгованість перед банком по непокритому акредитиву. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 13.

Підприємство імпортувало товар вартістю 1000 дол. На митниці були сплачені: - ПДВ -20%; - мито -2%; - митний збір - 0,2%. На момент оформлення ВМД курс НБУ склав 27,3 грн. за дол. На кінець кварталу курс НБУ склав 27,4 грн. за долар. Товар сплачений в наступному кварталі, при цьому курс НБУ складав 27,38 грн. за долар. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 14.

10.04 підприємство імпортувало товари вартістю 11400 дол. Курс НБУ на момент отримання товарів складав 27,31 грн. за дол. На митниці були сплачені: - мито -2%; - митний збір - 0,2%. На суму ПДВ підприємством був виданий митним органам вексель. Оплата товарів була здійснена 30.04, курс НБУ на момент оплати - 27,38. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 15.

ТОВ "Мета" уклало договір з іноземною фірмою на поставку імпортової сировини на суму 12000 дол. США. Сировина надійшла 7 червня, курс НБУ на цю дату - 27,38 грн./ дол. США. На митниці було сплачено мито - 3%, митні збори - 0,2%. На суму ПДВ було видано податковий вексель, який був погашений 7 липня. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 16.

Підприємство перераховує постачальнику матеріалів аванс в сумі 1800 дол. США по курсу НБУ — 27,33 грн. за долар, матеріали одержані в наступному кварталі на суму 1800 дол. по курсу НБУ 27,40 грн. за долар. Курс НБУ на кінець кварталу склав 27,8 грн. за долар. На митниці були

сплачені: - ПДВ -20%; - мито -3%; - митний збір - 0,3%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 17.

ТОВ "Крона" уклало з ТОВ "Логос" договір комісії, згідно з яким ТОВ "Логос" повинна закупити за кордоном визначений договором товар і здійснити необхідні митні процедури при ввезенні цього товару. ТОВ "Логос" уклало з нерезидентом договір поставки товару. Для закупівлі товару ТОВ "Крона" 2 серпня перерахувало на рахунок ТОВ "Логос" аванс у розмірі 150000 грн. 5 серпня ТОВ "Логос" перерахувало 10000 дол. США нерезиденту за товари. Товар ввезено на територію України 17 серпня, причому сплачено мито -2%, митний збір - 0,2% та ПДВ. Комісійна винагорода (з ПДВ)- 10% від митної вартості товару на дату митного оформлення. Митне оформлення товарів проведено комісіонером, який для цього уклав договір з декларантом. Витрати послуг декларанта - умовно не показані. Курси НБУ на дати здійснення операцій: - 08.08- 27,38 грн/дол. США; - 17.08- 27,38 грн./дол. США. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 18.

Підприємство перераховує постачальнику матеріалів аванс в сумі 1 000 дол. США по курсу НБУ — 27,40 грн. за долар (за умови, що балансова вартість інвалюти визначається по курсу 27,4 грн. за дол.), матеріали одержані на суму 2000 дол. по курсу НБУ 27,80 грн. за долар. При переліку підприємством залишку заборгованості курс НБУ склав 27,6 грн. за долар. На митниці були сплачені: - ПДВ -20%; - мито -2%; - митний збір - 0,2%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 19.

Підприємство відвантажило продукцію вартістю 1 000 дол. на експорт, курс НБУ на момент відвантаження складав 27,3 грн. за долар. Собівартість продукції - 4000 грн. На кінець кварталу курс НБУ склав 27,4 грн. за долар. Продукція сплачена в наступному кварталі, при цьому курс НБУ складав

27,48 грн. за долар. На митниці були сплачені: - мито-8%; - митні збори - 0,2%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 20.

Підприємство відвантажило продукцію вартістю 2700 дол. на експорт, курс НБУ на момент відвантаження складав 27,4 грн. за долар. На митниці було сплачено: - мито-8%; - митні збори - 0,2% Продукція була сплачена покупцем частково в поточному кварталі у розмірі 1800 дол., частково в наступному кварталі у розмірі 1000 дол. Курс НБУ на момент оплати 1800 дол. - 27,39 грн., курс НБУ на кінець кварталу - 27,38 грн., курс НБУ на дату оплати 1000 дол.-27,43 грн. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 21.

ТОВ "Мрія" уклало експортний договір купівлі-продажу з фірмою – нерезидентом. 7 липня товар контрактною вартістю 127000 дол. США відвантажено іноземній фірмі. На митниці було сплачено мито-1% та митний збір - 0,2% митної вартості товару. Купівельна вартість відвантаженого товару - 60000 грн. Експортна виручка надійшла на валютний рахунок 13 жовтня , тобто з перевищенням 90-денного строку. Курси НБУ на дати здійснення операцій: -07.07- 27,33 грн./дол. США; - 31.07- 27,31 грн./дол. США; - 31.027- 27,32 грн./дол. США; - 30.09- 27,32 грн./дол. США; -13.10 – 27,37 грн./дол. США. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 22.

Підприємство одержало від покупця аванс - 1 000 дол. у розмірі вартості поставки товару. На момент отримання грошових коштів курс НБУ складав 27,3 грн. за 1 дол. На кінець кварталу курс НБУ досяг 27,4 грн. за 1 дол. На момент відвантаження товарів, яке відбулося в наступному кварталі, курс НБУ був 27,38 грн. за дол. На митниці було сплачено: - мито-4%; - митні збори - 0,2%. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 23.

ТОВ "Мета" (комітент) уклало договір комісії з ПП "Мир" (комісіонер) на експорт товарів. Контрактна вартість експортних товарів - 20000 дол. США, у тому числі комісійна винагорода - еквівалент 2000 дол. США, купівельна вартість товарів - 270000 грн. Товари відвантажено на експорт 2 жовтня за курсом НБУ - 27,3 грн./дол. США, причому ПП "Мир" сплатило АТП за перевезення товару 12700 грн., у тому числі ПДВ. Виручка від покупця одержана на валютний рахунок ПП "Мир" 20 жовтня за курсом НБУ - 27,32 грн./дол. США, і в цей же день перерахована ТОВ "Мета". Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 24.

Підприємство уклало договір про надання консультаційних послуг іноземному підприємству. Згідно із зовнішньоекономічним контрактом вартість наданих послуг - 12700 дол. Акт наданих послуг був підписаний 10.06., курс НБУ - 27,3 грн. за дол., а оплата надійшла 20.06., курс НБУ 27,32 грн. за долл. Собівартість наданих послуг склала 3600 грн. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 25.

10 вересня фірмою-нерезидентом ввезено для переробки на ТОВ "Мета" непідакцизну давальницьку сировину вартістю 132700 дол. США. ТОВ "Мета" при оформленні вантажної митної декларації сплачено митний збір за виконані митні процедури на суму 4270 грн. На ввізне мито розміром 200 дол. США та ПДВ у розмірі 20% від вартості давальницької сировини видано завізований податковими органами простий вексель. Протягом вересня - жовтня відображені фактичні витрати з перероблення давальницької сировини, в тому числі: - вартість списаних сировини та матеріалів – 27300 грн.; - нарахована заробітна плата робітникам – 4000 грн.; - відраховано до Пенсійного Фонду, Фонду соціального страхування та Фонду страхування на випадок безробіття - 12700 грн.; - списано адміністративно-управлінські витрати - 6000 грн. 27 жовтня повернуто нерезиденту готову продукцію. У

зв'язку з виконанням контракту списано фактичну собівартість наданих послуг з переробки давальницької сировини та погашено податковий вексель. 29 жовтня надійшла на валютний рахунок іноземна валюта за надані послуги у сумі 27000 дол. Курси НБУ на дату здійснення операцій: 10.09 – 27,32 грн./дол. США; 30.09 – 27,327 грн./дол. США; 27.10 – 27,31 грн./дол. США; 29.10 – 27,30 грн./дол. США. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 26.

ТОВ "Мета" (комітент) уклало договір комісії з ПП "Мир" (комісіонер) на експорт товарів. Контрактна вартість експортних товарів - 85000 дол. США, у тому числі комісійна винагорода 20%, купівельна вартість товарів - 950000 грн. Товари відвантажено на експорт 2 жовтня за курсом НБУ - 27,3 грн./дол. США, причому ПП "Мир" сплатило АТП за перевезення товару 12700 грн., у тому числі ПДВ. Виручка від покупця одержана на валютний рахунок ПП "Мир" 20 жовтня за курсом НБУ - 27,32 грн./дол. США, і в цей же день перерахована ТОВ "Мета". Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 27.

Підприємство уклало договір про надання консультаційних послуг іноземному підприємству. Згідно із зовнішньоекономічним контрактом вартість наданих послуг - 12700 дол. Акт наданих послуг був підписаний 10.06., курс НБУ- 27,3 грн. за дол., а оплата надійшла 20.06., курс НБУ 27,32 грн. за дол. Собівартість наданих послуг склала 3600 грн. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 28.

Іноземна фірма 20.027 увезла на територію України давальницьку сировину вартістю 20000 дол. для переробки на ТОВ "Грант" з умовою сплати послуг по переробці грошовими коштами в сумі 4000 дол. Курс НБУ на 20.027-27,27 грн. за дол. При ввезенні сировини на суму мита -400 грн. та ПДВ було видано простий вексель. Митний збір склав 270 грн. Фактична

собівартість переробки становила 4300 грн. Готова продукція була відвантажена замовнику 10.09. Курс НБУ -27,0 грн. за дол.. Кошти від замовника надійшли на валютний рахунок ТОВ "Грант" 20.09. Курс НБУ - 27,2 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 29.

Іноземна фірма 10.09 увезла на територію України давальницьку сировину вартістю 127000 дол. для переробки на ТОВ "Карат" з умовою сплати послуг по переробці грошовими коштами в сумі 4000 дол. Курс НБУ на 10.09-27,27 грн. за дол. При ввезенні сировини на суму мита в сумі 300 грн. та ПДВ було видано простий вексель. Митний збір склав 1270 грн. Фактична собівартість переробки - 14300 грн. Готова продукція була відвантажена замовнику 20.11. Курс НБУ -27,3 грн. за дол.. Кошти від замовника надійшли на валютний рахунок ТОВ "Карат" 02.12. Курс НБУ - 27,2 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 30.

Підприємство відвантажило в межах бартерного договору продукцію на експорт вартістю 1 000 дол. США, курс НБУ на момент відвантаження складав 27,3 грн. за долар. Згодом підприємство одержало по імпорту товари на суму 1000 дол. США, які були розмитнені при курсі НБУ 27,4 грн. за долар. Митні збори і мито складають 0,2% і 10% митної вартості товарів. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 31.

Підприємство одержало по імпорту в межах бартерного договору товари на суму 1000 дол. США, курс НБУ складав 27,3 грн. за долар. Потім підприємство відвантажило на експорт товари вартістю 1000 дол. США при курсі НБУ 27,4 грн. за долар. Митні збори і мито складають 0,2% і 10% митної вартості товарів. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 32.

Підприємство одержало короткостроковий кредит у розмірі 27000 дол. при курсі НБУ 27,27 грн. за дол. У звітному кварталі була погашена частина кредиту у розмірі 2000 дол. Курс на момент погашення-27,3 грн. за дол. Крім того, на кінець кварталу нараховані і сплачені відсотки за користування кредитом у розмірі 100 дол., термін сплати яких відповідно до договору припадає на кінець кварталу. Курс НБУ на кінець кварталу-27,32. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 33.

Підприємство одержало довгостроковий кредит у розмірі 10000 дол. при курсі НБУ 27,3 грн. за дол. У звітному кварталі була погашена частина кредиту у розмірі 1000 дол. Курс на момент погашення-27,22 грн. за дол. Крім того, на кінець кварталу нараховані відсотки за користування кредитом у розмірі 200 дол., термін сплати яких відповідно до договору - кінець кварталу. Курс НБУ на кінець кварталу - 27,27. Відсотки фактично були сплачені в наступному кварталі, курс НБУ на момент їх оплати склав 27,4 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 34.

Підприємство 02.01. одержало довгостроковий кредит у розмірі 227000 дол. при курсі НБУ 27,32 грн. за дол. У звітному кварталі була погашена частина кредиту у розмірі 3000 дол. Курс на момент погашення - 27,3 грн. за дол. Крім того, на кінець кварталу нараховані відсотки за користування кредитом, виходячи із ставки 22% річних, термін сплати яких відповідно до договору припадає на кінець кварталу. Курс НБУ на кінець 1-го кварталу-27,37. Відсотки за 1 і 2 квартал фактично були сплачені у третьому кварталі. Курс НБУ на кінець 2-го кварталу-27,4 грн. за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 35.

Розмір статутного фонду підприємства визначений у розмірі 100000 дол. (при курсі НБУ 27,4 грн. за дол.). При цьому внесок до статутного фонду повинен

здійснитися грошовими коштами (курс НБУ у момент фактичного внесення грошових коштів склав 27,2 грн. за дол.). Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 36.

10 жовтня засновники підприємства підписали установчий договір, відповідно до якого розмір статутного капіталу підприємства склав 110 тис. грн. Внесок українського засновника - 272700 грн., внесок іноземного засновника - 127 тис. дол. США. Іноземний засновник вніс кошти на валютний рахунок підприємства в сумі 10000 дол. США та верстат, вартість якого оцінена в 27000 дол. США. Курси НБУ на дати здійснення операцій: 10.10 – 27,27 грн./ дол. США; 20.10 – 27,60 грн./ дол. США. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 37.

Підприємство нарахувало дивіденди засновникам: - засновнику - резиденту – 2700,0 грн.; - засновнику - нерезиденту – 300 дол. США. Дивіденди було виплачено 20 жовтня. Курси НБУ на дату здійснення операцій: 02.10 – 27,270 грн./дол.США; 20.10 – 27,60 грн./дол.США. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 38.

Підприємство придбало пакет акцій (38% від загального пакету) підприємства-нерезидента вартістю 20000 дол. Курс НБУ у момент перерахування грошових коштів складав 27,4 грн. за дол. Чистий прибуток підприємства-нерезидента склав 4000 дол. (курс НБУ на кінець року -27,3 грн. за дол.), загальна сума нарахованих дивідендів–3000 дол.(курс НБУ- 27,3 грн. за дол.), додатковий капітал підприємства-нерезидента збільшився на 2700 дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 39.

ТОВ" Проун" за договором фінансового лізингу згідно з графіком 31 березня нарахувало лізинговий платіж, який необхідно сплатити іноземному лізингодавцю у розмірі 9000 дол, у тому числі 7000 дол.- відшкодування

вартості об'єкта лізингу, 2000 євро- лізинговий відсоток. Курс НБУ на 31.03-27,32 грн. за дол. 127 квітня лізинговий платіж було сплачено, курс НБУ-27,3 грн. Об'єкт лізингу використовується у господарській діяльності лізингоодержувача. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

Завдання 40.

Підприємство 31 березня за договором оперативного лізингу нарахувало лізинговий платіж у розмірі 92700 дол. Податок на репатріацію доходів за ставкою 18% нараховується від усієї суми платежу. Його сплата була здійснена 6 квітня. Об'єкт лізингу використовується у господарській діяльності лізингоодержувача. Курси НБУ на дати здійснення операцій: 31.03.- 27,68 грн./ за дол.; 06.04 – 27.62 грн./ за дол. Відобразити операції в бухгалтерському обліку в таблиці.

5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Термін перевірки контрольної роботи керівником не повинен перевищувати 10 календарних днів, включаючи день подачі її на кафедру для перевірки.

Орієнтиром у підготовці до захисту контрольної роботи є коротка рецензія керівника, а також зауваження на сторінках у тексті роботи. У рецензії не вказується остаточна оцінка, а надається попередня у формі висновку: "Робота допускається до захисту" чи "Робота не допускається до захисту". Остаточна оцінка робиться після захисту.

Якщо робота не допущена до захисту, то студент повинен повністю або частково переробити її відповідно до вимог, наведених у рецензії, та знову подати на перевірку.

Робота не допускається до захисту, якщо вона не має самостійного характеру, основні питання не розкрито або викладено схематично, у тексті містяться помилкові положення, робота оформлена неправильно, практичну частину виконано із суттєвими помилками.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавча

1. Кодекс України «Про адміністративні порушення» від 07.12.1984 р. № 8073-Х із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
2. Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
5. Закон України від 19.03.1996 року N 93/96-ВР «Про режим іноземного інвестування» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України від 16.12.97 р. № 723/97-ВР N 93/96-ВР «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>
7. Закон України від 23.12.1998 N 351-ХІУ «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-14>
8. Закон України від 16.11.2018 N 996-ХІV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
9. Закон України «Про платіжні системи і переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-ХІУ [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
10. Закон України «Про Митний тариф України» від 19 вересня 2013 року № 584-УІІ [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-18>

11. Закон України «Про обіг векселів в Україні» № 2374 від 05.04.01 р.
[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>

12. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-УІ, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

13. Податковий кодекс України № 2755 - VI. від 02.12.2010 р.
[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Постанова КМУ і НБУ № 444 від 21.06.95 р. «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-95-%D0%BF>

15. Постанова КМУ від 30 січня 1997 р. N 112 «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора» [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112-97-%D0%BF>

16. Постанова КМУ № 756 від 29.04.99 р. «Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у сфері ЗЕД» [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-99-%D0%BF>

17. Постанова КМУ від 5 грудня 2007 р. N 1392 «Про затвердження Порядку визначення строку та умов завершення імпортової операції без увезення товару на територію України» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2007-%D0%BF>

18. Постанова КМУ від 13.02.2019 р. N 104-2019-п «Про затвердження Порядку видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів, установлених

Національним банком» [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/104-2019-%D0%BF>

19. Постанова КМУ від 27.12.2010 № 1195 «Про перелік товарів, щодо яких під час тимчасового ввезення на митну територію України застосовується часткове умовне звільнення від обкладення податком на додану вартість» [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2010-%D0%BF>

20. Постанова КМУ від 02.02.2011 № 73 «Про граничні норми добових витрат для відрядження членів екіпажів суден, інших транспортних засобів та суми, що спрямовуються на їх харчування замість добових витрат» [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73-2011-%D0%BF>

21. Постанова КМУ від 02.02.2011 р. N 98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98-2011-%D0%BF>

22. Постанова КМУ № 555 від 20 червня 2012 р. «Деякі питання державної реєстрації іноземних інвестицій» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2012-%D0%BF>

23. Наказ МФУ N 207 від 25.12.95 р. «Про затвердження форми Декларації про валютні цінності, доходи та майно, що належать резиденту України і знаходяться за її межами» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0018-96>

24. Постанова Правління НБУ від 04.02.1998 р. № 34 «Про затвердження Класифікатора іноземних валют» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98>

25. Наказ МФУ від 13.03.1998 р. № 59 «Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон»

[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>

26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобовязань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.99 р. №291

27. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобовязань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291

28. Наказ Мінекономіки № 201 від 06.09.2001 р. «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)»

[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01>

29. Постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 «Інструкція про порядок відкриття, використання та закриття рахунків в національній іноземній валюті» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

30. Постанова Правління НБУ від 03.12.2003 р. № 516 «Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] Режим доступу:

http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24

32. Постанова правління НБУ від 02.01.2019 № 5 «Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19>

33. Постанова Правління НБУ від 27.05.2008 р. № 148 «Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України»

[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08>

34. Постанова Правління НБУ від 05.11.2014 р. № 705 «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14>

35. Наказ ДПАУ від 04.10.99 р. № 542 «Порядок застосування штрафних санкцій за порушення валютного законодавства» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-99>

36. Постанова Правління НБУ від 10.08.2005 р. № 280 «Про врегулювання питань іноземного інвестування в Україну» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0947-05>

Допоміжна

1. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 3-тє вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2006. - 388 с.

2. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 2-тє вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2001. - 544 с. (бібл. шифр 657/Б93)

3. Гордієнко Н.І., Карпушенко М.Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. Харків: Страйд, 2006. - 304 с. (бібл. шифр 657/-17)

4. Кадурша Л.О., Стрельнікова М.С. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: теорія, практика, рекомендації: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007 - 606 с. (бібл. шифр 657/КІЗ)

5. Сердюк В.М. і інш. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. пос. / В.М. Сердюк, О.А. Сизоненко, Ш.М. Акаєв. - Макіївка: вид-во „Ноулідж" (донецьке відділення), 2010. - 367 с.

Допоміжна

1. Войтенко Т. ЗЕД: бухгалтерський і податковий облік у подробицях. - Харків: Фактор, 2013. - 400 с.

2. Г. Грек, А. Негода, Е. Бондарева, Е. Самарченко Практическое применение правил «Инкотермс» в Украине и во внешнеэкономической деятельности: юридические, налоговые и бухгалтерские особенности. -Днепропетровск

3. Трусов О., Рудяк Ю. Довідник ЗЕДівця. - Харків: Фактор, 2009. -704 с.

4. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати, видання МТП № 560, введені в дію з 01.01.2000 р.

Розробник: д.е.н., доцент Зоріна О.А.